

«Ислом тарихи» 1-2-китоблар

09:52 / 17.11.2018 7704

Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф ҳазратларининг «Ислом тарихи» деб номланган икки жилдли китоблари.

Тарих барча ўтган авлодларнинг ҳаёт мадрасасидир. Тарих орқали тириклар ўзлари учун манфаатли нарсани ўрганиб, унга амал қиладилар ҳамда ўзларига зарар етадиган нарсалардан воқиф бўлиб, ундан четда бўладилар.

Ислом тарихи деганда, одатда Ислом давлатлари ҳамда мусулмон халқларнинг ваҳий нозил бўлган илк даврдан бошлаб ҳозирги кунгача бўлган тарихи назарда тutilади. Аммо аслида ушбу тарих дунё бошланганидан то ҳозирги, биз яшаб турган пайтгача бўлган даврни ўз ичига олади. Зеро, бу тарих илк инсон, илк пайғамбар - Одам алайҳиссаломдан бошланади.

Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф ҳазратларининг ушбу асари Ислом тарихининг мухтасар баёни бўлиб, муаллифнинг сўнги китобларидан биридир.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2017 йилдаги 7539-сонли тавсияси ила чоп этилган.

Муаллиф: Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф

Номи: «Ислом тарихи» 1–2-китоблар

Нашриёт: «Hilol» нашриёт-матбааси

Сана: 2018 йил

Ҳажми: 1-китоб 512 бет, 2-китоб 544 бет

ISBN: 978-9943-4818-17

Ўлчами: 60×90 1/16

Муқоваси: қаттиқ

МУНДАРИЖА

Биринчи боб

Қадимги – Ислом шариатидан олдинги тарих ҳақида сўз

Биринчи фасл

Одамнинг яратилиши

Шис алайҳиссалом

Идрис алайҳиссалом

Халқларнинг кўчиши

Иккинчи фасл

Ироқ пайғамбарлари ва подшоҳликлари ҳақида

Нуҳ алайҳиссалом

Ироқдаги Сумария давлати

Иброҳим алайҳиссалом

Ироқдаги Аккод ва Бобил давлати

Ироқдаги Ошурийлар давлати

Юнус алайҳиссалом

Иккинчи Бобил

Калдонийлар давлати тамаддуни

Форс давлати тамаддуни

Учинчи фасл

Шом юртларининг набийлари ва тамаддунлари

Лут алайҳиссалом

Исмоил алайҳиссалом
Исҳоқ алайҳиссалом
Яъқуб алайҳиссалом
Юсуф алайҳиссалом
Ўша даврдаги баъзи тамаддунлар
Шом диёридан чиққан набийлар
Айюб алайҳиссалом
Зулкифл алайҳиссалом
Илёс алайҳиссалом
Ал-Ясаъ алайҳиссалом
Юшаъ ибн Нун алайҳиссалом
Ҳизқил (Ҳизқиёл) алайҳиссалом
Шамвил алайҳиссалом
Довуд алайҳиссалом
Сулаймон алайҳиссалом
Ишаъё алайҳиссалом
Байтул мақдиснинг хароб бўлиши
Европа тамаддунининг бошланиши
Бану Исроил тарихининг давоми
Закариё алайҳиссалом
Яҳё алайҳиссалом
Ийсо алайҳиссалом
Тўртинчи фасл
Миср набийлари ва тамаддунлари
Фиръавнлар тамаддуни
Мусо алайҳиссалом
Фиръавнлардан кейинги Миср
Бешинчи фасл
Арабистон яримороли
Боида араблар
Ҳуд алайҳиссалом
Солиҳ алайҳиссалом
Шуайб алайҳиссалом
Шуайб алайҳиссалом ва у зотнинг қавмлари қиссаси
Боқия араблар
Арабларнинг Исломдан олдинги сиёсий тарихи
Ўтроқ арабларнинг подшоҳликлари
Яман подшоҳликлари
Арабистон яримороли шимолидаги давлатлар

Ҳижоз

Макканинг пайдо бўлиши. Исмоил алайҳиссалом қиссаси

Фил йили. Каъбани бузишга уриниш

Фатрат замони – икки пайғамбар оралиғидаги давр

Нубувват ва рисолатнинг маъноси

Пайғамбарликни Аллоҳ беради

Набий ва расулларга иймон

Пайғамбарлар башардир

Пайғамбарлар маъсумдир

Пайғамбар омонатдордир

Пайғамбар эркаклардан бўлади

Пайғамбарлар ўз қавмининг тилида юборилган

Пайғамбарларнинг фазл даражалари

Пайғамбарларнинг вазифалари

Пайғамбарларнинг мўъжизалари

Иккинчи боб

Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламнинг сийратлари

Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламнинг имтиёзлари

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг туғилишлари ва насаблари

Эмиздирилишлари

Ҳазрати Оминанинг вафотлари

Боболари Абдулмутталибнинг қарамоғида

Амакилари Абу Толиб қарамоғида

Фузул битимида иштирок этишлари

Хадийжага уйланишлари

Макка аҳлининг диёнати

Каъбани қайта қуриш

Ҳиро ғорида

Пайғамбарликнинг бошланиши

Ваҳий, Қуръон ва рисолат

Рисолат ва нубувват ила ваҳий нозил бўлишининг бошланиши

Ваҳийнинг узилиб қолиши

Илк мусулмонлар

Ошкора даъватга ўтиш

Қуръони Каримнинг одамларга таъсири

Валид ибн Муғийранинг Қуръони Карим

ҳақида айтган гаплари

Мусулмонларнинг азобланиши

Абу Толиб – Набий алайҳиссаломнинг ҳимоячиси

Набий алайҳиссаломга кофирларнинг таклифлари
Ҳабшистон ҳижрати
Ҳабшистонга иккинчи ҳижрат
Нажошийнинг мусулмон бўлиши
Ҳамза ибн Абдулмутталибнинг Исломга кириши
Ҳазрати Умарнинг Исломга кириши
Қамал
Мўъжизалар талаб қилиниши
Маҳзунлик йили
Тоиф сафари
Жинларнинг Набий алайҳиссаломга иймон келтириши
Ҳаж мавсумларида иштирок этишлари
Ясрибликлар билан учрашув
Биринчи Ақаба байъати
Исро ва меърож ҳодисаси
Иккинчи Ақаба байъати
Мусулмонларнинг Мадинага ҳижрати
Ясрибга Исломнинг кириш омиллари
Ҳижрат. Ислом давлатини барпо қилиш
Набий алайҳиссаломни қатл қилиш ҳақида маслаҳат
Маккадан чиқиш
Суроқа ибн Молик қиссаси
Умму Маъбад қиссаси
Ҳижратнинг биринчи йилидаги муҳим ҳодисалар
Набий алайҳиссаломнинг Ясрибга киришлари
Ясрибнинг янги номи. Ислом жамиятига асос солиш
Янги жамиятнинг энг муҳим асослари
Уруш ва ғазот ишлари. Ҳарбий ҳаракат поғоналари
Исломдаги биринчи байроқ
Ҳижрий иккинчи йилдаги ғазотлар
Абдуллоҳ ибн Жаҳшнинг юборилиши
Бадр жанги
Урушнинг бошланиши ва унинг натижалари
Бадр ғазотининг аҳамияти
Мунофиқларнинг юзага чиқиши
Кудрдаги Бану Сулайм ғазоти
Бану Қайнуқоъ ғазоти
Ҳижрий иккинчи йилда бўлиб ўтган бошқа ҳодисалар
Ҳижрий учинчи йилдаги муҳим ҳодисалар

Уҳуд ғазоти ва унинг сабаблари
Уҳуд ғазоти ҳақида мулоҳазалар
Ҳамроул Асад ғазоти
Ҳижрий тўртинчи йилдаги муҳим ҳодисалар
Ҳузайл қабиласининг адабини бериш
Абу Салама сарийяси Ражийъ фожиаси
Биъру Маъуна ҳодисаси
Бану Назир ғазоти
Ваъдалашилган Бадр ғазоти
Ҳижрий бешинчи йилдаги муҳим ҳодисалар
Давматул Жандал ғазоти
Хандақ (Аҳзоб) ғазоти
Бану Қурайза ғазоти
Ҳижрий олтинчи йилдаги муҳим ҳодисалар
Саҳро арабларининг таъзирини бериш
Бану Мусталиқ ғазоти
Ифк ҳодисаси
Ҳудайбия сулҳи ва Ризвон байъати
Ҳудайбия сулҳи ҳақида
Ҳижрий еттинчи йилдаги муҳим ҳодисалар
Подшоҳ ва ҳокимларни Исломга даъват қилиш
Араб амирларига йўлланган мактублар
Хайбар ғазоти
Бошқа фатҳлар
Зотур-риқоъ ғазоти
Амр ибн Ос ва Холид ибн Валиднинг Исломга кириши
Қазо умра
Ҳижрий саккизинчи йилдаги муҳим ҳодисалар
Муъта ғазоти
Зотус-салосил сарийяси
Макка фатҳи
Макка фатҳининг аҳамияти
Ҳунайн ғазоти
Тоиф ғазоти
Ҳижрий тўққизинчи йилдаги муҳим ҳодисалар
Табук ғазоти
Ғазот ва сарийялар ҳақида
Биринчи исломий ҳаж
Элчилар йили

Ҳижрий ўнинчи йилдаги муҳим ҳодисалар

Видолашув ҳажи

Ҳижрий ўн биринчи йилдаги муҳим ҳодисалар

Муҳим саналар

Рисолаи Муҳаммадиянинг инсониятга фазли ва унинг оламшумул армуғонлари

Рисолат ва диёнатлар тарихидаги беназир эълон

Рисолаи Муҳаммадиядаги раҳматнинг сон ва сифат жиҳатидан қиймати

Рисолаи Муҳаммадия башариятни бадбахтлик ва ҳалокатдан сақлаб қолган

Нубувватнинг вазифаси, инсониятни қутқариш ва саодатманд қилишдаги ўрни. Анбиёлар амалининг табиати

Жоҳилият асри ва унинг ағдарилишга ҳамда ўз-ўзини

ўлдиришга тайёрланиши тасвири

Рисолаи Муҳаммадия ҳисобида янги олам

Рисолаи Муҳаммадиянинг олти армуғони ва уларнинг инсоният тарихига таъсири

Пок ва равшан тавҳид ақийдаси

Инсониятнинг бирлиги ва башариятнинг тенглиги асоси

Инсоннинг мукаррамлиги ва улуғлиги эълони

Умидсизлик ва шумланишга қарши кураш. Инсонда орзу-умидни ва ўзига ишонч руҳини тирилтириш

Дин ва дунёни жамлаш ҳамда тарқоқ сафларни ва тижорий жамоатларни бирлаштириш

Мақсаду ғоя, амал ва кураш майдонини тайин қилиш

Янги олам ва инсоннинг туғилиши

Ваҳийнинг даражалари

Ҳадис, ҳадиси қудсий ва Қуръон

Ислом дини

Иймон – ақийда

Ислом – шариат

Эҳсон – тариқат

Учинчи боб

Рошид халифалар даври

Рошид халифалар даври ҳақида умумий сўз

Биринчи фасл

Абу Бакр Сиддиқ розияллоҳу анҳу

Мусайлима ҳақида

Абу Бакр розияллоҳу анҳу амалга оширган буюк ишлар

Ҳазрати Абу Бакрнинг вафотлари

Иккинчи фасл

Умар ибн Хаттоб розияллоҳу анҳу

Фатҳлар

Ҳазрати Умар розияллоҳу анҳунинг тинчлик жабҳасидаги оламшумул ишлари

Ҳазрати Умар ва илм

Ижтимоий таъминот

Камбағал оилаларнинг ижтимоий таъминоти

Учинчи фасл

Усмон ибн Аффон розияллоҳу анҳу

Ички жабҳадаги фаолиятлар

Фитна

Тўртинчи фасл

Алий ибн Абу Толиб розияллоҳу анҳу

Рошид халифалар даври ҳақида мулоҳазалар

Тўртинчи боб

Умавийлар даври

Биринчи фасл

Бану Умайянинг таърифи

Умавийлар халифалиги

Бану Умайянинг халифалари

Иккинчи фасл

Бану Умайя халифалари

Муовия ибн Абу Суфён халифалиги

Умавийлар давридаги фатҳлар

Язид ибн Муовиянинг халифалиги

Ички ҳодисалар

Карбало фожиаси

Ҳарра воқеаси ва Мадинани мубоҳ санаш

Иккинчи Муовия ибн Язид

Абдуллоҳ ибн Зубайрнинг халифалиги

Мухтор Сақафий ҳаракати

Умавийлар халифалигининг қайта тикланиши

Абдулмалик ибн Марвон

Ҳодисалар

Абдуррахмон ибн Ашъас ҳаракати

Валид ибн Абдулмалик

Сулаймон ибн Абдулмалик

Умар ибн Абдулазиз
Язид ибн Абдулмалик
Ҳишом ибн Абдулмалик
Валид ибн Язид ибн Абдулмалик
Язид ибн Валид ибн Абдулмалик
Иброҳим ибн Валид ибн Абдулмалик
Марвон ибн Муҳаммад
Умавийлар давлатининг заволга учраши
ва аббосийлар давлатининг тикланиши

Бешинчи боб

Аббосийлар давлати
Биринчи фасл
Аббосийлар давлатининг тикланиши
Иккинчи фасл
Аббосийларнинг биринчи даври
Абул Аббос Саффоҳ
Абу Жаъфар Мансур
Муҳаммад Маҳдий
Мусо Ҳодий
Ҳорун ар-Рашид
Муҳаммад Амин
Ҳукмронлик учун кураш ва Муҳаммад
Аминнинг енгилиши
Абдуллоҳ Маъмун
Абу Исҳоқ Муътасим
Ҳорун Восиқ
Жаъфар Мутаваккил
Учинчи фасл
Ҳижрий II асрда ажраб чиққан давлатлар
Тўртинчи фасл
Иккинчи аббосийлар асри
Заиф хулафолар асри
Иккинчи аббосийлар асри халифалари
Муҳим ҳодисалар
Туркларнинг устунлиги
Занжийлар қўзғалони
Қарматийлар ҳаракати
Қарматийларнинг тугатилиши
Бувайҳийлар ҳукмронлиги

Салжуқийлар ҳукмронлиги
Ҳашшошийлар
Заллоқа жанги
Иқлиш жанги
Арк жанги
Тоифаларнинг подшоҳлари
Салиб юришлари
Биринчи салиб юриши
Иккинчи салиб юриши
Учинчи салиб юриши
Тўртинчи салиб юриши
Болаларнинг салиб юриши
Бешинчи салиб юриши
Олтинчи салиб юриши
Еттинчи салиб юриши
Саккизинчи салиб юриши
Салибчиларга қарши урушлар
Салиб юришлари мусулмон оламининг таназзулга юз тутишига сабаб бўлган асосий омилдир
Мўғулларнинг вайронгарчиликдан иборат ғазотлари ва аббосийларнинг тугатилиши
Бағдоднинг вайрон қилиниши ва халифанинг қатл этилиши
Мўғуллар истилоси мусулмон оламининг тушкунликка тушишидаги иккинчи катта ташқи омилдир
Бешинчи фасл. Иккинчи аббосийлар асридаги муҳим мустақил давлатлар
Хуросондаги тоҳирийлар давлати
Санъодаги яъфурийлар давлати
Зубайддаги зиёдийлар давлати
Табаристондаги зайдийлар (толибийлар) давлати
Миср ва Шомдаги тулунийлар давлати
Эрон, Ҳирот, Мовароуннаҳрдаги саффорийлар давлати
Мовароуннаҳрдаги сомонийлар давлати
Соида ва Санъодаги зайдийлар давлати
Миср ва Мағрибдаги убайдий-фотимийлар давлати
Мосул ва Ҳалабдаги ҳамадонийлар давлати
Бувайҳийлар давлати
Мисрдаги ихшидийлар давлати
Ироқнинг Биттиҳ деган жойидаги Имрон ибн Шоҳин давлати
Ғазнавийлар давлати

Жазоир ва Тунисдаги зийрийлар давлати
Мосулдаги ақийлийлар давлати
Тароблусдаги Оли Хазрун зинотийлар давлати
Асадийлар
Катта салжуқийлар давлати
Жазоирдаги Бану Ҳаммод давлати
Зубайд-Нажоҳия давлати
Ҳалабдаги Мирдосия давлати
Андалусдаги тоифаларнинг подшоҳлари
Мағриб ва Андалусдаги муробитлар давлати
Ямандаги Сулайҳийя давлати
Баҳрайндаги уюнийлар давлати
Хоразмшоҳлар давлати
Хоразм Маъмун Академияси
Адандаги Бану Зурайъ давлати
Санъодаги ҳамадонийлар давлати
Кийфа қўрғони ва Мардиндаги Ортиқия давлати
Дамашқдаги бурийлар давлати
Мағриб ва Андалусдаги мувахҳидлар давлати
Шом ва Мисрдаги зангийлар давлати
Ҳиндистон ва Афғонистондаги ғурийлар давлати
Ямандаги Бану Маҳдий давлати
Миср, Шом ва бошқа ерлардаги айюбийлар давлати
Аббосийлар давлатининг қулаш омиллари ва сабаблари
Умавийлар ва аббосийлар давридаги таназзулнинг хулосаси

Олтинчи боб

Мамлуклар даври

Биринчи фасл

Миср ва Шомдаги мамлуклар тарихи

Муқаддима

Денгиз мамлуклари асри

Денгиз мамлуклари султонлари

Бурж мамлуклари асри

Буржий-черкес мамлуклар султонлари

Мамлуклар ҳукмронлиги даври

Иккинчи фасл

Ислом умматининг мамлуклар давридаги ҳолати

Араб жазирасидаги ҳолат

Бану Расул давлати

Бану Тоҳир давлати

Португалияликларнинг Умонга бостириб келиши

Учинчи фасл

Мўғуллар ва Ироқ тарихи

Чингизхон

Хулагу

Ироқдаги элхония давлати

Ироқдаги жалоирлар давлати

Ироқдаги қора қўюнлилар ёки биринчи туркман оиласи давлати

Ироқдаги ола қўюнлилар – иккинчи туркман оиласи давлати

Темурийлар давлати

Амир Темурнинг юришлари

Темурнинг ворислари

Тўртинчи фасл

Мусулмонлар Ҳиндистонда

Ҳиндистондаги Ислом амирликлари

Мамлуклар султонлиги

Халжийлар давлати

Туғлуқийлар давлати

Хизрхония – саййидлар давлати

Лудийлар оиласи

Бешинчи фасл

Жануби-шарқий Осиёдаги ва ороллардаги Ислом

Малай яриморотидаги Малакка йиқилганидан

кейин вужудга келган подшоҳликлар

Хитойда мўғул асри

Олтинчи фасл

Мағриб, Андалус ва Ғарбий Африка

Мағриб давлатлари

Марокашдаги маринийлар давлати

Бану Ваттос давлати

Марказий Мағриб ва Жазоирдаги Бану Зайён давлати

Тунисдаги ҳафсийлар давлати

Африка

Санғай мамлакати

Андалус

Ғарнатадаги Бану Наср давлати (Ал-Аҳмар)

Еттинчи боб

Усманийлар даври ва ҳозирги вақт

Биринчи фасл

Усмонийлар давлатининг тарихи

Онадўли усмонийлардан аввалги даврда

Усмонийлар давлатининг халифа ва султонлари

Усмонийлар халифалиги

Халифаликнинг куч-қувватли даври

Усмонийлар халифалиги заифлик асрларида

Заифлик асридаги энг муҳим ҳодисалар

Тушкунлик ва таназзул асрининг энг муҳим ҳодисалари

Усмонийлар империясининг қулаш босқичлари

Султон Абдулҳамид II ибн Абдулмажид

Мустафо Камол Отатурк

Иккинчи фасл

Усмонийлар даврида Ислом диёрларининг аҳволи

Арабистон яримороли, Шом ва Ироқ

Ҳижоздаги ашрофлар

Ашроф Ҳусайн ибн Алий ибн Муҳаммад ибн Авн

Саудийлар давлатининг ташкил этилиши

Кувайт

Баҳрайн давлатининг тарихи

Оли Халифа оиласи

Қатар давлатининг тарихи

Қатардаги Оли Сонийлар давлати

Оли Сонийнинг ҳокимлари

Бирлашган Араб Амирликлари

Умондаги ҳолатлар

Умондаги Бану Яъруб давлати

Яърубийларнинг катта подшоҳлари

Имом Носир ибн Муршид

Имом Султон ибн Сайф

Имом Сайф ибн Султон

Умондаги Оли Бу Саъид давлати

Аҳмад ибн Саъиднинг Умонга раҳбар бўлиши

Саъидийларнинг энг катта султонлари

Султон ибн Аҳмад

Саъид ибн Султон

Ибозий имомликнинг қайтиши

Қобус ибн Саъид

Яман

Ироқ – усмонийлар даврида
Усмонийлар даврида Шом юртлири
Шомдаги Европа мустамлакачилиги
Учинчи фасл
Африканинг ўрта асрлар тарихи
Усмонийлар даврида Нил водийси, Миср ва Судан
Алийбек ҳаракати
Франциянинг Миср ва Шомга ҳужуми
Муҳаммад Алий
Судан
Мағриб юртлири
Ливия
Қорамулли оиласининг ҳукми
Ливияда усмонийларнинг иккинчи ҳукмронлиги
Ливияда Италия мустамлакаси
Тунис
Жазоир
Мағриб
Мағрибдаги саъдийлар давлати
Алавий ашрофлар давлати
Султон Муҳаммад V ибн Юсуф
Ғарбий Африка
Марказий Африка
Шарқий Африка
Судандаги Фунж – Синнор подшоҳлиги
Фунжнинг энг улуғ подшоҳлари
Судандаги маҳдийлик қўзғалони
Тўртинчи фасл
Ўрта Осиё. Мўғул давлатининг қолдиқлари. Хитой ва Ҳиндистон яримороли

Эрондаги вазиятлар
Форсдаги сафавийлар давлати
Нодиршоҳ афшорийнинг ҳукмронлиги
Эрондаги зиндийлар оиласи
Эронда қожорийлар ҳукмронлиги
Эронда паҳлавийлар даври
Муҳаммад Ризо Паҳлавийнинг даври
Эронда исломий жумҳурият ҳукмронлиги
Афғон юртидаги вазиятлар

Дурронийлар оиласи (Афғонистон ва Ҳиндистоннинг бир қисми)
Афғонистонда Барказоий оиласи ҳукмронлиги
Ҳиндистондаги вазиятлар
Ҳиндистонда Бобурийлар императорлиги
Заҳриддин Муҳаммад Бобур
Кейинги бобурий императорлар
Ҳумоюн шоҳ
Жалолиддин Акбар
Жаҳонгир
Шоҳжаҳон
Аврангзеб (Оламгир)
Бешинчи фасл
Жануби-шарқий Осиёдаги вазиятлар
Индонезиянинг исломий подшоҳликлари
Атча подшоҳлиги
Ява оролидаги Димак подшоҳлиги
Фарбий Явадаги Бунтан подшоҳлиги
Матаром подшоҳлиги
Мукассардаги Ғувва подшоҳлиги
Филиппиндаги вазиятлар
Муслмонлар таназзулининг учинчи энг мудҳиш ташқи омили
мустамлакачилик сиёсатидир
Мустамлака ва қарамлик шароитида маънавият
Муслмон олами мустамлака асоратида
Миср Британия мустамлакаси остида
Миллий озодлик ҳаракатлари

Саккизинчи боб

Бугунги кундаги Ислом олами
Биринчи фасл
Бугунги кундаги Ислом оламининг таърифи
Иккинчи фасл
Ислом оламининг воқелиги ҳақида мулоҳазалар
Учинчи фасл
Ислом Ҳамкорлик Ташкилотига аъзо давлатлар
Албания
Афғонистон
Бангладеш
Баҳрайн
Бирлашган Араб Амирликлари

Бруней
Буркина-Фасо
Бенин
Габон
Гаяна
Гамбия
Гвинея
Гвинея-Бисау
Жазоир
Жибути
Индонезия
Иордания
Ироқ
Комор ороллари
Кувайт
Ливан
Ливия
Мавритания
Малайзия
Мальдив
Мали
Марокаш
Миср
Нигер
Нигерия
Покистон
Саудия
Сенегал
Сурия
Сомали
Судан
Суринам
Тунис
Чад
Умон
Қозоғистон
Яман
Тожикистон
Туркманистон
Туркия

Ўзбекистон
Қирғизистон
Камерун
Кот-д'Ивуар
Мозамбик
Фаластин
Сьерра-Леоне
Того
Уганда
Озарбойжон
Эрон
Қатар